

Obecný notářský úrad v Tužine 1891 – 1945 (1950)

Opis na úrovni archívneho fondu

kód	názov kódu v AJ	obsah	Názov kódu v SJ
3.1.1.	Reference code	SK_1571_10225	Referenčný kód
3.1.2.	Title	Obecný notářský úrad v Tužine	Názov jednotky opisu
3.1.3.	Date(s)	1891– 1945 (1950)	Časový rozsah
3.1.4.	Level of description	archívny fond	Úroveň opisu
3.1.5.	Extent and medium of the unit of description (quantity, bulk, or size)	1,69 bm (16 kusov úradných kníh, 6 registratúrnych pomôcok a 7 škatúl spisov)	Rozsah a nosič jednotky opisu (množstvo, rozsah alebo veľkosť)
3.2.1.	Name of creator(s)	Obecný notářský úrad v Tužine	Názov pôvodcu
3.2.2.	Administrative history	Samotná inštitúcia notárskych úradov má históriu, ktorej začiatky nemožno tak jednoznačne ohraničiť ako u ostatných úradov. Vo feudálnom Uhorsku vykonával notár funkciu pisára alebo poradcu v niektorých dvorských kanceláriách, neskôr pôsobil v župnej samospráve, v samospráve slobodných kráľovských miest, privilegovaných mestečiek ako aj u cechov. Postavenie notára ako aj obecnú správu upravil po prvýkrát Tereziánsky urbár z 26. januára 1767 v bode IX, v ktorom sa spomína aj osoba notára. Zákonný článok XVIII z roku 1871 je dôležitým medzníkom v histórii inštitúcie notára. Zákon zaistil notárovi hlasovacie právo v obecnom výbore a ustanovil ho za člena obecného predstavenstva s platom 400 zlatých ročne. Ďalšiu pôsobnosť, práva a povinnosti v obecnej samospráve rozšíril zákonný článok	Dejiny správy pôvodcu

		<p>č. XXII/1886 o obecnom zriadení. Ťažisko vybavovania administratívy sa presúva z obecných (richtárskych) domov do úradovní obecných alebo obvodných notárov, ktorí boli aj naďalej volení obecnými zastupiteľstvami a platení obcami. Notár aj naďalej zostal obecným úradníkom, ktorý vykonával dozor nad výkonom zákonov, vyhlášok a nariadení v obciach. Podľa zákonného článku č. 33 z roku 1894 sa notár stal aj štátnym matrikárom.</p> <p>Po skončení prvej svetovej vojny a vzniku Československej republiky mal pre vývoj notárstva význam Zákon č. 211/1920 Zb. z. a n., podľa ktorého sa obecní a obvodní notári stali štátnymi zamestnancami. Funkciu notára vykonával štátny úradník menovaný ministrom vnútra, ktorý ho mal právo preložiť na ktorékoľvek miesto na Slovensku.</p> <p>Zákon č. 243 z 13. júla 1922 § 19 citovaného zákona vyhraňuje pomer obecného a obvodného notára k obecným orgánom takto: obecní a obvodní notári sú povinní zúčastňovať sa s hlasovacím právom všetkých zasadnutí obecných zastupiteľstiev, obecnej rady a komisií. Na zasadnutí mali notári právo veta, inak neboli členmi zastupiteľstiev.</p> <p>Služobne bol notár podriadený hlavnému slúžnemu a od 1. januára 1923 okresnému náčelníkovi v okrese ktorého mal svoje úradné sídlo.</p> <p>Podstatný zásah do kompetencie notárskych úradov vniesol zákon č. 190/1939 Sl. z., ktorý presunul do pôsobnosti obecných a obvodných notariátov veľkú časť agendy okresných úradov. Notárske úrady zanikli nariadením SNR o národných výboroch zo dňa 7. apríla 1945.</p> <p>Obecný notársky úrad v Tužine vznikol dňa 1. januára 1942 na základe vyhlášky ministerstva vnútra z 23. decembra 1941 číslo 25592-I/2-1941 a jeho pôsobnosť sa vzťahovala iba na sídelnú obec, ktorá bola vyčlenená z kľačianskeho notariátu. Súčasne bola obec vylúčená aj z matričného obvodu v Kľačane a bola pripojená k novozriadenému matričnému obvodu v Tužine, keďže podľa ustanovenia § 1 zákonného článku XXXVIV z roku 1904 tvorí každý notariát jeden matričný obvod. Prípravy k zriadeniu notariátu prebiehali od januára 1940, kedy obec Tužina predložila ministerstvu vnútra žiadosť o jej osamostatnenie sa. V súvislosti s pripravovaným zriadením notariátu v Tužine sa uvažovalo aj o pričlenení obce Chvojnice k Tužine a s preložením sídla kľačianskeho notariátu z Nitrianskeho Pravna do Kľačana. Uskutočnenie tohto návrhu si však nevyhnutne žiadalo, vzhľadom na polohu obcí Malinovej, Solky, Vyšehradného a poprípade aj Chvojnice ich pričlenenie k pravnianskému notariátu. Tým by sa bol pretvoril obecný pravnianský notariát na obvodný a obvodný kľačiansky notariát so sídlom v Nitrianskom Pravne na obecný. Celá záležitosť bola daná na posúdenie pravnianskej Deutsche Partei strane, ktorá sa k návrhom písomne nevyjadrila, ústne však presadzovala integráciu obvodu kľačianskeho notariátu až na pričlenenie Tužiny.</p> <p>V roku 1942, keď vznikol notársky úrad, žilo v Tužine okolo 3250 obyvateľov. Až do roku 1945 bolo národnostné zloženie s jednoznačnou prevahou 96% nemeckej národnosti, Slováci tvorili</p>	
--	--	--	--

		<p>3% populácie, Maďari a ostatné obyvateľstvo 1%.</p> <p>Sídelná budova notárskeho úradu v Tužine sa nachádzala v strede dediny a bola majetkom obce. Vedúcim notárskeho úradu po celú dobu jeho pôsobnosti bol Július Doskočil. Pred vyčlenením obce z kľačianskeho notariátu pôsobili v Tužine aj títo notári: Jozef Lendler, Július Brucker a Johann Rudolf.</p> <p>Notársky úrad zanikol v roku 1945, dňom oslobodenia obce Sovietskou armádou, kedy sa v obci utvoril Úrad MNV v Tužine, na ktorý prešla kompetencia notárskeho úradu.</p>	
3.2.3.	Archival history	<p>Registratúra obecných a obvodných notárskych úradov bola bohatá. Notári vybavovali písomnosti z bežného života, viedli Evidencie obyvateľstva na základe rôznych kritérií, Evidencie domov alebo organizácií. Do podacích protokolov notár zapisoval všetky podania adresované obci alebo jemu. Spisy sa protokolovali chronologicko – numericky, pričom spisy týkajúce sa jednej veci sa pripájali k prvému číslu. Kancelársky poriadok pre obce a obecné a obvodné notariáty, vydaný bývalým ministerstvom vnútra č. 125 000/1902 B.M. pripúšťal aj abecedné protokolovanie. Tento systém nahrádzal index k podaciemu protokolu, ktorý sa musel viesť ku každému podaciemu protokolu. Zavedením dvoch druhov podacích protokolov sa agenda notárskych úradov delila na dve oddelenia: dôverných spisov a administratívnych spisov. Zvláštnu agendu tvorila účtovná agenda, ktorú osobne manipuloval notár, každý rok v samostatnom fascikli, zvlášť pre každú obec. Agendu tvoril v rámci roka súbor písomností (rozpočet, záverečný účet, majetkový inventár, pokladničné denníky) viažuce sa k hlavnej knihe obecného hospodárenia. Písomnosti boli označované prezentačnou pečiatkou s označením úradu, číslom spisu a dátumom.</p> <p>Aj obecný notársky úrad v Tužine manipuloval písomnosti notariátu podľa vyššie spomenutého kancelárskeho poriadku platného pre notárske úrady a po uplynutí roku ich ukladal do spisovne úradu (dnes registratúrne stredisko). Po zániku notariátu písomnosti prevzal jeho nástupca Ú MNV v Tužine, ktorý dokonca v niektorých knihách pokračoval. Z toho dôvodu sa niektoré druhy agend z roku 1945 zaradili do fondu úradu MNV. Miestny národný výbor v Tužine mal fond uložený bez akejkoľvek starostlivosti na povale budovy až do roku 1956, kedy ho prevzal Okresný archív v Prievidzi. Fond nebol kompletný, takmer úplne chýbal dôverný (prezidiálny) materiál, k strate ktorého došlo počas druhej svetovej vojny.</p>	Dejiny archívneho fondu
3.2.4.	Immediate source of acquisition or transfer	<p>Prvé záznamy boli do archívu prevzaté dňa 23. júla 1956 a zapísané v prírastkovej knihe pod číslom 37. išlo o všeobecnú agendu z rokov 1891 – 1945 v množstve 16 kníh, 25 balíkov a 10 fasciklov dokumentov. Ďalší prírastok zapísaný dňa 1. novembra 1963 pod prírastkovým číslom 123 tvorili tieto dokumenty: administratívne protokoly 1942 – 1944 v množstve šesť kníh a dve</p>	Spôsoby získavania archívnych prírastkov

		<p>knihy administratívnych indexov za obdobie 1943 – 1944. Rovnako boli odovzdané aj evidenčné knihy, avšak v prírastkovej knihe nie je uvedený ich počet ani rozpätie rokov. Pod ďalším číslom 471 zo dňa 30. júna 1971 bol zaevidovaný jeden fascikel spisov z rokov 1942 – 1944. Posledný prírastok je zo dňa 12. júla 1973 a je zapísaný v prírastkovej knihe pod číslom 538. Odovzdaný bol jeden balík bežných spisov z rokov 1942 – 1944.</p>	
3.3.1.	Scope and content	<p>Hranice fondu Obecného notárskeho úradu v Tužine sa časovo nekryjú s hranicami existencie notárskeho úradu. Siahajú oveľa ďalej, pretože v dôsledku zriadenia samostatného notariátu a vyčlenením obce z obvodu kľačianskeho notariátu, dostal tento úrad delimitáciou časť písomností pred roka 1942, ktoré sa vzťahovali na Tužinu. Išlo hlavne o správne knihy a účtovný materiál. Dejiny tejto časti fondu sú tak spoločnými dejinami fondu kľačianskeho notariátu.</p> <p>Fond je vojnou značne poškodený, v časovom rozsahu medzerovitý a zachovala sa len jeho nepatrná časť. Zachované prezidiálne a administratívne spisy obsahujú dokumenty týkajúce sa zriadenia poštového úradu a telefónnej služobne v Tužine, výstavby obecného domu a bytu notára v obci, slúžia k poznaniu sociálnych, školských a politických pomerov v obci (napr. priznávanie vyživovacieho príspevku, invalidného a vdovského dôchodku), zaoberajú sa postavením židov, účasťou občanov v jednotkách SS ako aj vzťahmi medzi Tužičanmi a Čičmancami. Záver existencie obecného notárskeho úradu mapujú dokumenty k pripravovaným voľbám do MNV, k reorganizácii obecnej milície, k pobytu najskôr nemeckej a potom oslobodeneckej (Sovietskej a rumunskej) armády v obci.</p> <p>Vo fonde sa zachovali knihy správne aj evidenčné. Knihy správne zastupujú štyri zápisnice obecného zastupiteľstva v rozpätí rokov 1891 – 1936. Evidencie tvorí 10 kusov kníh a bádateľmi sú najviac vyhľadávané tieto: Evidencia domovských listov, Evidencia živnostenských oprávnení a Evidencia stavebných povolení. Zachovaný spisový materiál sa delí na dve skupiny: registratúrne pomôcky a spisy. Obidve skupiny sa delia na dve podskupiny: prezidiálne a administratívne. Administratívny index k spisom sa zachoval z roku 1942 a 1945. Jedna škatuľa prezidiálnych spisov obsahuje ročníky spisov 1942 – 1944. Administratívne spisy sú zachované z rokov 1940, 1942 – 1945. V účtovnom materiáli sa nachádza jedna evidenčná kniha: Majetkový inventár obce 1936 – 1939. Účtovné knihy sú usporiadané vo fonde chronologicky a sú z rokov 1926 – 1945.</p>	Obsah a rozsah archívneho fondu
3.3.2.	Appraisal, destruction and scheduling information	<p>Archívny fond hrubo usporiadal v roku 1955 archívár Okresného archívu v Prievidzi Michal Tulík. Ďalšie hodnotenie dokumentov sa uskutočnilo v roku 1962 zamestnancom archívu Jozefom Bilčíkom. V spise o fonde sa nezachovali informácie o tom, aké dokumenty boli z fondu vyradené.</p>	Vyradovanie a hodnotenie

3.3.3.	Accruals	Očakáva sa prevzatie matričnej agendy po uplynutí lehoty uloženia.	Možné prírastky
3.3.4.	System of arrangement	<p>Fond pozostáva z 50 inventárnych jednotiek uložených a je usporiadaný a sprístupnený inventárom v štruktúre:</p> <p>I. Knihy A. Správne B. Evidenčné</p> <p>II. Spisový materiál A. Registratúrne pomôcky a) dôverné (prezidiálne) b) administratívne B. Spisy a) prezidiálne b) administratívne</p> <p>III. Účtovný materiál A. Evidenčné knihy B. Účtovné knihy</p> <p>Inventárnou jednotkou pri správnych a evidenčných knihách je jedna kniha, pri spisoch je to je jeden ročník a pri účtovnom materiáli je samostatnou inventárnou jednotkou súbor písomností účtovnej povahy viažuci sa k hlavnej knihe obecného hospodárenia za jedno hospodárske obdobie.</p>	Spôsob usporiadania
3.4.1.	Conditions governing acces	prístupný	Podmienky prístupu
3.4.2.	Conditions governing reproduction	Archívne dokumenty možno reprodukovat' so súhlasom archívu podľa podmienok uvedených v jeho bádateľskom poriadku a v súlade s internými predpismi MV SR.	Podmienky vyhotovovania

			reprodukcí
3.4.3.	Language/scripts of material	maďarský, nemecký, slovenský	Jazyk/písmo archívnych dokumentov
3.4.4.	Physical characteristics and technical requirements	dobry	Fyzický stav a technické požiadavky
3.4.5.	Finding aids	Okresný archív Prievidza v Bojniciach. Oľga Bražinová, Jozef Bilčík: Obecné a obvodné notárske úrady v okrese Prievidza II. (1869) 1871 – 1945 (1955), skupinový inventár, Bojnice, 1963, evid. č. 500.	Vyhľadávacie pomôcky
3.5.1.	Existence and location of originals	Ministerstvo vnútra SR, Štátny archív v Trenčíne, pracovisko Archív Bojnice, Tehelná 18, 972 01 Bojnice	Existencia a umiestnenie originálov
3.5.2.	Existence and location of copies	Kópie neboli vyhotovené.	Existencia a umiestnenie kópií
3.5.3.	Related units of description	Okresný úrad v Prievidzi 1923 – 1945 Okresný národný výbor v Prievidzi (1918) 1945 – 1990 (1991) Úrad miestnych národných výborov v Tužine (1940) 1945 – 1950 (1953) Obvodný notársky úrad Kľačno v Nitrianskom Pravne 1889 – 1945 (1949)	Súvisiace jednotky opisu
3.5.4.	Publication note	Bilčík, Jozef – Obert, Štefan – Vitek Ernest. <i>Spríevodca po okresných archívoch v Nitre, Prievidzi a Topoľčanoch</i> . Bratislava: Slovenská archívna správa, 1975, 542 s. <i>Informatívny spríevodca štátnych archívov Slovenskej republiky II/2</i> . Bratislava: Ministerstvo vnútra SR, odbor archívniectva a spisovej služby, 2001, 346 s.	Informácie o publikovaní
3.6.1.	Note		Poznámka
3.7.1.	Archivist's note	Fond spracovali a inventár k fondu vyhotovili v roku 1963 zamestnanci archívu Jozef Bilčík	Informácia

		<p>a Oľga Bražinová. Pri spracovávaní fondu boli všetky písomnosti (registratúrne pomôcky, spisy a účtovný materiál) z roku 1945 zaradené do fondu Úrad miestneho národného výboru v Tužine. Archívny fond reinventarizovala a inventár doplnila zamestnankyňa archívu Eta Ivaničová v rokoch 1987 – 1988.</p> <p>Opis fondu vyhotovila Eliška Kolečanská na základe evidenčného listu archívneho fondu a informácií obsiahnutých v archívnej pomôcke uvedenej v kapitole Vyhľadávacie pomôcky.</p>	o spracovateľovi a spracovaní
3.7.2.	Rules or conventions	Opis vyhotovený podľa ISAD(G): General International Standard Archival Description, Second Edition	Pravidlá alebo zásady
3.7.3.	Date(s) of descriptions	22. 03. 2021	Dátum vyhotovenia opisu